

Т.В. Некрита
Житомирський державний університет
імені Івана Франка
Науковий керівник: канд. філол.наук,
доцент Н.Д.Борисенко

Сучасні підходи до класифікації комунікативних стратегій

Мова є одним із потужних засобів комунікативного впливу. За допомогою мови, ми можемо не лише передавати потрібну нам інформацію про навколишній світ, але й інтерпретувати її з метою впливу на співрозмовника надаючи позитивний чи негативний вплив. Людина, яка починає спілкування, ставить перед собою конкретні цілі, що досягаються за допомогою певних засобів. Зазвичай мовець прагне змінити розумовий чи емоційний стан слухача, його ставлення до певних подій чи людей. Адресант також може мати на меті домогтися від слухача здійснення певних вчинків, важливих для нього [1: 87].

Стрімкий розвиток навколишнього світу призвів до виникнення потреби у вивченні людського спілкування та його основних закономірностей, що робить необхідним аналіз функціонування мови у різних комунікативних ситуаціях. **Актуальність** даної роботи визначається необхідністю вивчення специфіки комунікативних стратегій, що дозволяють організувати процес спілкування, їх класифікації і своєрідності їх вербального втілення. **Метою** роботи є аналіз лінгвістичних підходів до класифікації комунікативних стратегій.

Ефективне спілкування полягає в успішному володінні не тільки логікою, риторикою та психологією, але й мовою, адже вся інформація, яка цікавить слухача передається за допомогою мови. Мовна комунікація ґрунтується завжди має певну мету, тому мовець завжди обирає оптимальні та ефективні мовленнєві засоби для досягнення бажаного результату. За О.С. Іссерс, мовна комунікація – це стратегічний процес, базою для якого є вибір оптимальних мовних ресурсів. Стратегія мовної поведінки охоплює всю сферу побудови процесу комунікації, коли метою є досягнення певних результатів [6: 95].

Термін «стратегія» виник у військовій сфері [4: 166]. У загально науковому розумінні він позначає мистецтво керівництва чим-небудь, що ґрунтується на правильних і довготривалих прогнозах.

У теорії мовної комунікації під стратегією мовленнєвого спілкування розуміють оптимальну реалізацію намірів мовця щодо досягнення конкретної мети спілкування, тобто контроль і вибір дієвих ходів спілкування і гнучкої їх видозміни в конкретній ситуації. Але не існує однозначного визначення цього терміна, адже кожен науковець трактує його значення по-різному. М. Л. Макаров вважає, що це ланцюг рішень мовця, комунікативних виборів тих чи інших мовленнєвих дій і мовних засобів [8: 192]. О. О. Селіванова під комунікативною стратегією розуміє тип поведінки одного з партнерів у ситуації діалогічного спілкування, який зумовлений і співвідноситься з планом досягнення глобальної і локальних комунікативних цілей в межах типового сценарію функціонально-семантичної репрезентації інтерактивного типу [9]. У психології конфлікту стратегія, комунікативна стратегія дозволяє передбачити ймовірну ситуацію та поведінку учасників комунікації [3: 251].

Отже, комунікативну стратегію розуміють як ряд певних прийомів, тобто тактик, які використовують для досягнення певної комунікативної мети, які використовують відповідно до виду спілкування: ділового, побутового, публіцистичного та ін. Учасники комунікації повинні мати певні знання про ситуацію спілкування, володіти певними відомостями про співрозмовника та здійснювати елементарний аналіз мовленнєвих дій [5: 119].

При виборі певних стратегій спілкування важливим фактором є як власні вікові, індивідуальні та психологічні ознаки мовця, так і відповідні характеристики співрозмовника. Лише враховуючи усі ці фактори мовець може досягти бажаного результату під час комунікації. Крім того, під час самої комунікації мовець має можливість корегувати раніше обрану стратегію, враховуючи параметри слухача. Саме тому О.С. Іссерс характеризує комунікативну стратегію як прогнозовану, гнучку та контрольовану [6: 99]. Комунікативні стратегії відрізняються гнучкістю та динамікою, оскільки у процесі спілкування вони зазнають постійних коригувань, безпосередньо залежать від мовленнєвих дій опонента та від контексту дискурсу, що постійно доповнюється та змінюється [8: 193].

Сучасні дослідники застосовують різні принципи до класифікації стратегій. Більшість з них виділяє дві групи стратегій: кооперативні та некооперативні, які відповідають двом типам спілкування, а саме кооперативному та

некооперативному [7: 74]. Якщо кооперативні стратегії враховують потреби обох співрозмовників, то некооперативні стратегії, виникають як результат ігнорування мовцем інтересів слухача [2: 35].

Отже, аналіз та класифікація комунікативних стратегій є надзвичайно важливими у сучасному мовознавстві, адже дозволяє описати особливості процесу спілкування. Подальшою перспективою нашого дослідження є аналіз кооперативних та некооперативних стратегій та тактик, що виражають згоду та незгоду в сучасній англomовній прозі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Борисенко Н.Д. Гендерні стратегії спілкування у дискурсі персонажів британської драми / Н.Д. Борисенко // Мовні і концептуальні картини світу: Зб. наук. праць. – К.: Київ нац. Ун-т ім. Т. Шевченка. – 2007. – Вип. 21. – Ч.1. – С. 87-92.
2. Конфлікт та кооперація в міжгендерному спілкуванні персонажів британської драми / Н.Д. Борисенко // Проблеми семантики, прагматики та когнітивної лінгвістики: Зб. наук. праць. – К.: Логос. – 2006. – Вип. 9. – С. 35-40.
3. Гришина Н.В. Психология конфликта. / Н.В. Гришина – СПб: Питер, 2002. – 464 с.
4. Даль В. Толковый словарь живого великорусского языка. / В.Даль. – М.: Русский язык, 1989. – Т.4. – 686 с.
5. Касенкова Т.Н. О корреляции некоторых социальных факторов с типами речевых стратегий (в аспекте знаковости) // Динамическая лингвистика – 95. Краснодар: Ин-т языкознания РАН, 1995. С.118-120.
6. Иссерс О.С. Коммуникативные стратегии и тактики русской речи / О.С.Иссерс. – М.:Едиториал УРСС, 2002. – 284 с.
7. Левицкий А.Э. Концептуальные особенности персонажной речи в конфликтогенном межгендерном дискурсе (на материале современной американской художественной прозы) / А.Э. Левицкий // Языки и транснациональные проблемы: Мат-лы I междунар. науч. конф. – М. – Тамбов: Изд-во ТГУ им. Г. Р. Державина. 2004. – Т.2. – С. 73 – 80.
8. Макаров М.Л. Основы теории дискурса/ М.Л. Макаров. – М.: ИТДГК"Гнозис", 2003. – 280 с.
9. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія / О. О. Селіванова. – Полтава : Довкілля-К, 2006. – 716 с.